

1. משך הבחינה : 1.5 שעות.
2. נא לכתוב בקיצור ולעניין. שימו לב לבחירה שניתנת בידכם בכל חלק של המבחן (אין לענות על שאלות מעבר למכסה שנקבעה).
3. אין לחרוג מהמסגרת שמוקצבת לכל שאלה ומצוינת בראשה. מכיוון שהמקום לתשובה מצומצם, חשבו היטב בטרם תעלו תשובתכם על הכתב והתמקדו רק בעיקר.
4. אין להשתמש בכל חומר שהוא.
5. יש לכתוב בכתב יד קריא, גדול וברור.

א. שאלות רב-ברירה ("אמריקאיות") [35 נקודות]

ענו על **שבע מתוך תשע** השאלות הבאות (הקיפו בעיגול את אות התשובה הנכונה בלבד):

1. אכיפה חלקית ואכיפה בררנית:
  - א. שתיהן מותרות
  - ב. שתיהן פסולות
  - ג. אכיפה חלקית מותרת במקרים מסוימים ואכיפה בררנית תמיד פסולה
  - ד. אכיפה בררנית מותרת במקרים מסוימים ואכיפה חלקית תמיד פסולה
2. חבר כנסת שפרש מסיעתו:
  1. חייב לפרוש מן הכנסת.
  2. לא יכול להתמנות לסגן שר בתקופת כהונתה של אותה כנסת.
  3. יכול להתמנות לכל תפקיד שהוא בכנסת ובממשלה.
  4. אינו יכול לכהן כיושב ראש הכנסת.
3. מפכ"ל המשטרה מבקש לפתוח בחקירה פלילית נגד שופט. האם הוא יכול לעשות כן?
  1. בשל עקרון עצמאות השפיטה לא ניתן לפתוח בחקירה פלילית נגד שופט.
  2. ניתן לחקור שופט רק בהסכמת שר המשפטים.
  3. ניתן לחקור שופט רק בהסכמת נשיא בית המשפט העליון.
  4. ניתן לחקור שופט רק בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.
4. איזה חיקוק מסדיר את סמכותו של בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק?
  - א. חוק יסוד: השפיטה
  - ב. חוק בתי המשפט
  - ג. תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984
  - ד. אין חיקוק המסדיר זאת. הסמכות היא מכוח ההלכה הפסוקה

5. עקב הכשלים בהתמודדות עם התקפות הקסאמים מרצועת עזה, מבקש ראש הממשלה להחליף את הרמטכ"ל ופנה אליכם כדי שתייעצו לו איזה מבין ההליכים הבאים הוא ההליך הנכון למינוי הרמטכ"ל:

- א. הרמטכ"ל מתמנה בידי ראש הממשלה.
- ב. הרמטכ"ל מתמנה בידי הממשלה.
- ג. הרמטכ"ל מתמנה בידי שר הביטחון.
- ד. הרמטכ"ל מתמנה בידי הממשלה לפי המלצת שר הביטחון.

6. שר המשפטים אינו חבר כנסת ולכן:

- א. דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדין חבר ממשלה שהוא חבר הכנסת.
- ב. דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדין חבר ממשלה שהוא חבר כנסת, אולם לא תהיה לו זכות הצבעה.
- ג. דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדין חבר ממשלה בלבד, ואין לו כל זכויות בכל דבר הנוגע לכנסת.
- ד. דינו לכל דבר הנוגע לכנסת כדין חבר ממשלה בלבד. אין לו כל זכויות בכל דבר הנוגע לכנסת, אולם תהיה לו זכות הצבעה.

7. בחוק מסוים אין הוראה הדנה באצילת סמכויות של השר הממונה על ביצועו של אותו חוק. האם ומכוח איזו הוראה יכול השר לאצול סמכותו, שאינה כוללת סמכות להתקין תקנות, לעובד משרדו?

- א. כן, מכוח הוראה בחוק הפרשנות.
- ב. כן, מכוח הוראה בחוק שירות המדינה (מינויים).
- ג. לא, אם אין הוראה בחוק עצמו לא ניתן לאצול סמכויות.
- ד. כן, מכוח הוראה בחוק יסוד: הממשלה.

8. כיצד ניתן לשנות את הוראות חוק יסוד: חופש העיסוק?

- א. ברוב של שני שלישים של חברי הכנסת שהשתתפו בהצבעה.
- ב. בחוק יסוד שהתקבל ברוב של חברי הכנסת.
- ג. בחוק יסוד שהתקבל ברוב של שלושה רבעים מחברי הכנסת שהשתתפו בהצבעה.
- ד. ברוב של שלושה רבעים של חברי הכנסת.

9. לפי פסק דין בנק המזרחי, בית המשפט העליון:

- א. אינו יכול לבטל חוק של הכנסת.
- ב. יכול לבטל חוק של הכנסת כאשר תוכנו הוא בלתי חוקתי.
- ג. יכול לבטל חוק של הכנסת רק בתחומי המשפט האזרחי.
- ד. יכול לבטל חוק של הכנסת אם לא נתקבל ברוב של 61 ח"כים.

ענו בקצרה – עד 5 שורות לכל תשובה – על חמש מתוך שבע השאלות הבאות (35 נקודות):

10. לנוכח הגידול העצום במספר עורכי הדין החליטה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין, ביום 25.4.11, להעלות את ציון המעבר בבחינת ההתמחות מ-60% ל-70% ולהוסיף תחום מעשי, שלפיו יחויב המתמחה-הנבחן לנסח מסמך משפטי אשר יוגש לוועדת הבוחנים. הוראה זו תחול החל ממועד מבחני הלשכה בחודש מאי 2011 ואילך. עירית, שמתכוונת לגשת לבחינה, טוענת שהחלטה אינה חוקית. האם היא צודקת? נמקו את תשובתכם.

<p>עירית צודקת. פס"ד בנאי נ' המועצה הארצית של לשכת עוה"ד קובע ששינוי מצב משמעותי צריך לאפשר "תקופת הסתגלות". בנסיבות המתוארות כאשר השינוי נעשה זמן קצר ביותר לפני הבחינה הוא פוגע פגיעה ממשית בזכויות הלומדים למבחן שהסתמכו על המצג הקודם.</p>

11. שר הפנים הסמיך את הרב הראשי לפסוק בשאלת כשרותם של המתגיירים בצה"ל. אורי, פעיל פוליטי ואתאיסט, טוען שלשר אין סמכות לעשות כן מאחר שנושא הגיור אינו מוזכר בשום חוק שמסמיך את שר הפנים לקבוע בדבר כשרותו. מי מהם צודק? נמקו את תשובתכם.

<p>תשובה מורכבת. לכאורה יש לשר סמכות מכוח הסמכות השיורית של הממשלה הקבועה בחו"י הממשלה, אולם ניתן לטעון טענת נגד שבנושא כה חשוב, שקובע סטטוס של אדם ומשפיע על זכויותיו יש צורך בהסמכה מפורשת בחקיקה ראשית ולא ניתן להסתפק בהסמכה מכללא.</p>

12. אורית, סטודנטית באוניברסיטה, אינה מוכנה להשלים עוד עם השביתה המתמשכת והולכת של המתמחים במערכת הבריאות. האם היא יכולה לעתור לבג"ץ נגד בית החולים "הדסה" (שנמצא בבעלות עמותה) בדרישה לחייב את המתמחים לשוב לעבודתם? נמקו!

<p>בי, ח הדסה נמצא בבעלות פרטית (עמותה) אך לנוכח הפונקציה שהוא ממלא – בי"ח המיועד לציבור וקבלת משאבים מהמדינה ניתן לראותו כגוף דו מהותי שחלים עליו גם חובות מהמשפט הציבורי. זכות השביתה היא זכות חוקתית שטרם עוגנה בחוקי היסוד (ראו הצ"ח יסוד זכויות חברתיות) ולכן קיים כאן מתח בין הזכות לבין היכולת להגבילה בחוק, לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש. במקרה הספציפי ניצבת מולה זכות לחיים של החולים.</p>

13. ט', מפקד בכיר בשב"כ, היה שותף לחיסול חוליית מחבלים בגבול מצרים. כעבור שנה התברר שאחד המחבלים נותר בחיים לאחר ההשתלטות על חוליית המחבלים, וט' חיסל אותו בשדה סמוך. ט' מועמד לדין באשמת רצח, אך פונה לנשיא המדינה עוד בטרם החל משפטו בבקשת חנינה. האם על הנשיא להיעתר לבקשתו?

שאלת פרשנות חו"י: נשיא המדינה. נדון הפס"ד ברזילי והוכרע בו שלמרות שמדובר על חנינת "עבריינים", ניתן ל"מתוח" את הפרשנות ולהחיל את הסעיף גם על אנשי השב"כ שבאותו שלב אפילו לא הועמדו לדין.

14. ועדת הבחירות לכנסת קבעה שהמועד האחרון להגשת רשימות המועמדים יהיה ביום 7 במרץ 2006. בשל פקקי תנועה, איחר יואב, מועמד רשימת הירוקים להגיע למשרדי הוועדה, והגיע למשכן הכנסת רק בשעה 15:24. השומר במקום אמר לו שהוא לא יוכל להגיש את הרשימה, כי שערי הכנסת ננעלו בדיוק בחצות. יואב מבקש לפנות לבג"צ בטענה שהדבר מונע ממנו לממש את זכותו הדמוקרטית להיבחר. האם תתקבל טענתו? נמקו!

לא. חוק הפרשנות קובע ש"יום" מסתיים בחצות. היענות לבקשתו תפגע בעקרון השוויון בין המועמדים שהוא עקרון יסוד בדיני הבחירות.

15. מיכאיל, נוצרי תושב עכו, מבקש ממעסיקו כי ייתן לו לשבות מעבודתו במסעדה ביום השבת. בעל המסעדה רמי, אינו מעוניין בכך כי בשבת פוקדים את המסעדה אלפי מטיילים, ואומר למיכאיל כי מאחר והוא נוצרי יום המנוחה שלו הוא יום ראשון ואין לו כל זכות לשבות בשבת. מי מהם צודק? נמקו את תשובתכם.

מיכאיל צודק. לפי חוק שעות עבודה ומנוחה למי שאינו יהודי הזכות לשבות ביום ששי, שבת או ראשון לפי בחירתו. עיקרון זה מתחייב גם מכוח עקרון חופש הדת.

--

16. על מנת להיטיב את מצבם של אוהדי הפועל קרית שמונה שתמכו בו בבחירות המקדימות (פריימריס), החליט שר הספורט להגדיל את תקציב התמיכה של הקבוצה. לשם כך התקין הנחיות פנימיות במשרדו, שקבעו שכל קבוצת ספורט בפריפריה, המרוחקת עד 30 ק"מ מהגבול, תזכה לתמיכה מועדפת בשיעור הגדול ב-25% מהתמיכה הרגילה הניתנת לקבוצות ספורט. האם ההנחיה חוקית? נמקו את תשובתכם.

<p>מבחינה מהותית הנחיה כזו עשויה להיות חוקית? : העדפה מתקנת עשויה להתקבל אם היא נעשית לתכלית ראויה ומוחלת בצורה שוויונית על כל ישובי הפריפריה (ובהנחה שלא רק קרית שמונה נהנית ממנה). הבעיה אינה בתוכן ההנחיה אלא במישור המשפט המינהלי: בשל המניע פסול – שיקול זר – פוליטי בעיקרו, ההנחיה עשויה להיפסל. מעבר לכך ניתן לדון האם די בפרסום בדרך זו: יוצר שינוי מצב משפטי – לכאורה זו "תקמנה בת פועל תחיקתי" המחייבת פרסום ב"רשומות".</p>

ב. מושגים (30 נקודות)

הסבירו בקצרה (עד 3 שורות לכל מונח) **חמישה מתוך שבעת** המושגים הבאים:

1. פסק דין ירדור

<p>עוסק בשאלת פסילת מפלגה המבקשת להשתתף בבחירות לכנסת אך שוללת את מד"י כמדחינת העם היהודי. בהיעדר סמכות פסילה של ועדת הבחירות חיים כהן בדעת מיעוט נטה להכשיר, אך דעת הרוב – אגרנט – פסל בשל עקרון ה"דמוקרטיה המתגוננת".</p>

2. סמכות עזר

<p>סמכות שמצויה בצד הסמכות הראשית. שר יכול להפעיל סמכויות עזר גם בהיעדר הסמכה מפורשת בחוק. סעיף 17 לחוק הפרשנות.</p>

3. חוקה פורמאלית וחוקה מהותית

חוקה פורמאלית – מסמך חוקתי כתוב. בישראל אין חוקה פורמאלית אך יש חוקה מהותית – עקרונות חוקתיים המחייבים את כל רשויות השלטון למרות שאינם מרוכזים במסמך כתוב אחד וחלקם אפילו "אינם מנויים" (כגון עקרון השוויון, חופש הביטוי וחופש הדת).

4. סעיף חוק משוריין

סעיף שלא ניתן לשנותו ברוב רגיל אלא ברוב מיוחד הנקוב בו ("רוב חברי הכנסת, "שליש שלישי"). לדוגמא: סעיף 4 לחו"י הכנסת הקובע את שיטת הבחירות בישראל.

5. חוק שלשנו עמומה

סותר את עקרון שלטון החוק. על מנת שחוק יוכל להכווין התנהגות לשונו צריכה להיות ברורה ובהירה.

6. מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר והוא אינו בן דת אחרת

הוסף לחוק השבות בעקבות פס"ד רופאיין ('האח דניאל'). להוציא מתחולת החוק מי שנולד לאם יהודיה, שהוא יהודי על פי ההלכה, אך המיר לאחר מכן את דתו.

7. חוק תשריר

חוק שנועד לתת תוקף רטרואקטיבי למצב משפטי כדי להכשירו למרות שב"זמן אמת" המצב המשפטי היה שונה.

בהצלחה!!!

